

Освіта XXI століття

- О.Аннікова.* Методична служба системи освіти: якою їй бути? 6
Т.Кудря. Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі (із досвіду роботи НВК «Олександрійський колегіум – спеціалізована школа..... 10
О.Піскова. Педрада-квест як одна з форм особистісно зорієнтованого підходу до організації методичної роботи в школі..... 12
-

Золотий фонд освіти

- Ю.Колісник, М.Бабіч, Є.Ріжко.* Песталоцці з Павлиша або маловідомі факти про життя Василя Сухомлинського та його родину..... 15
С.Чубова. Педагогічна діяльність учителя Нової української школи... Якою їй бути? 24
-

Інноваційні пошуки

- О.Даценко.* Роль авторської творчої майстерні у роботі Міської школи новаторства 25
Ю.Шуплєцова. Текстоцентричний підхід у викладанні російської мови..... 27
Т.Меркулова, М.Єрмоленко. Мандрівка в казку..... 30
І.Гринюк. Нам показати треба силу 32
С.Івашьова. Освітні запити та потреби вчителів у контексті професійного розвитку 32
-

Початкова школа

- С.Лавінюкова.* Впровадження спадщини В.О.Сухомлинського через використання міжпредметних зв'язків..... 34
-

Крок до майстерності

- М.Антошків.* Розробка уроку «Комп'ютерні презентації»..... 36
О.Ковальова. Йоганн Крістоф Фрідріх Шиллер «Рукавичка». Випробування головного героя..... 37
О.Тульчевська. Літературні диктанти на уроках зарубіжної літератури 41
О.Сливюк. Микола Вороний. Патріотичні почуття й толерантне ставлення

до інших народів у поемі «Свшан-зілля». Роль слова, пісні, історії в житті будь-
якої людини. Краса природи рідного краю в поемі. Образи та художні засоби
твору. Актуальність поеми (6 клас) 43

У записник молодого вчителя

Н. Мартиненко. Розробка заняття на тему «Виготовлення сувенірів з
черепашок» 45
Л. Бондарець. Позакласний захід з народознавства «Пан Вареник» 49

Аспекти виховної діяльності

І. Бородай. Методична розробка тренінгу для дітей з особливими освітніми
потребами «Сила мого народу» 54
Н. Сторчова. Життя видатних людей. Фалес Мілетський 57

Дошкільна освіта

О. Бурковська. «Яскравий світ творчості». Художньо-естетичний розвиток
молодших школярів 59
В. Плотнікова. Сенсорний світ дитинства через чудеса на піску 62
Л. Кіян. Оздоровлюємо дітей, розвиваємо творчість і виховуємо моральність 65
О. Даценко. Використання казок О. Сухомлинського в музичній діяльності з
дітьми дошкільного віку 78

Презентація автора

П. Шкорина. Олександрія: суспільно-політична та економічна ситуація в
місті у 1920-х роках 80

Мови злитки золотії

Роботи переможців VIII обласного конкурсу «Шкільна журналістика»

Зареєстровано управлінням у справах преси та інформації Кіровоградської
облдержадміністрації 19.04.2005 року. Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації: серія КГ № 0385-У

За рішенням редакційної колегії статті друкуються трьома мовами:
українською, російською, англійською. Затверджено та рекомендовано до
друку рішенням ради науково-методичного центру управління освіти, молоді
та спорту

Олександрійської міської ради (протокол № 3 від 27.09.2016)

Нам показати треба силу

Хворі діти, діти-інваліди... Ці словосполучення не можуть не викликати особливого почуття. Почуття, яке споріднене відчуттю провини: я ж здорова, бадьора, сильна, переді мною – безмежні можливості. А вони... недаремно їх так і називають «діти з обмеженими можливостями». Обмеження які накладаються на всю життєдіяльність дітей з хронічними захворюваннями, можуть бути великими чи не дуже. Але вони завжди є. Багато хто з цих дітей часом гостро переживають свою несхожість «не типовість». Особливо сильні бувають ці почуття, якщо хворі діти стикаються із незрозумінням їхніх проблем, з черствістю або фальшивою жалістю. Іноді другі діти їх стороняться, лякаються.

В нашому місті також є діти з інвалідністю. Ці діти мають захворювання різного характеру, та всі вони потребують нашої уваги і підтримки. Адже сім'я, що виховує таку дитину зазнає значних психологічних, економічних, соціальних та моральних проблем, переживає багато випробувань кожного дня.

З метою соціалізації дітей з інвалідністю та набуття ними побутових та соціальних навичок, розвитку здібностей та залучення їх до роботи в гуртках позашкільних навчальних закладів, депутатами Олександрійського молодіжного парламенту впроваджується довгостроковий соціальний проект «Нам показати треба силу».

Даний проект дає змогу підвищити рівень толерантності серед учнів, активність дітей та батьків, змінити ставлення до дітей з інвалідністю в суспільстві.

В межах реалізації проекту було заплановано та проведено ряд заходів. Усі заходи, які проводяться для дітей та з їхньою безпосередньою участю різнопланові цікаві та змістовні. Серед них: концертна програма «Залиши по собі слід», під час якої діти виготовляли долоньки з побажаннями, флеш-моб «Голуб Миру» із запуском голуба на повітряних кульках; святковий концерт «Цілую ніжно материнські руки», під час якого депутати молодіжного парламенту провели майстер-клас по виготовленню вітальних листівок; конкурс на кращого знавця рідної мови «Навчимося рідку мову цінувати, а буде мова – буде і народ!»; розважальна програма «Сміх врятує життя», під час якої грали в ігри, брали участь в естафетах та отримали на згадку «смайлики».

У рамках даного проекту створено дві навчальні групи в гуртку «Креативний дизайн» Центру дитячої та юнацької творчості імені О. Шакала.

Також завдяки проекту діти залучені до роботи гуртка «Театр і К», гуртка громадянського виховання «Школа лідерів», гуртка з образотворчого мистецтва та народної студії «Художнє різьблення».

Реалізація даного проекту наближає до демократичних підходів в організації освітнього процесу дітей з особливими потребами, їх психолого-педагогічного супроводу.

С.Івашньова

ОСВІТНІ ЗАПИТИ ТА ПОТРЕБИ ВЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Вступ. Децентралізація та демонополізація системи післядипломної педагогічної освіти в Україні, що розглядаються як провідні ознаки її реформування, повертають суб'єктність вчителю як безпосередньому учаснику освітнього процесу та детермінують перегляд підходів до формування навчального контенту. Система

післядипломної педагогічної освіти має забезпечити оптимальний баланс інтересів всіх зацікавлених сторін на загальнодержавному, інституційному та особистісному рівнях та забезпечити повну реалізацію професійних завдань, що стоять перед педагогічним працівником відповідної ланки системи освіти. Для виконання такого завдання потрібна технологія проектування освітнього контенту, яка враховує розбіжності у змісті освіти педагогічних працівників різного віку та їх готовності до саморозвитку; сприяє реалізації індивідуальної професійної освітньої траєкторії педагогічних працівників; враховує динаміку змін в суспільстві; відповідає всім вимогам чинного законодавства в сфері освіти. забезпечує розвиток навчальних закладів та ґрунтується на системному аналізі освітніх потреб та запитів педагогічних працівників.

Мета даної наукової розвідки – уточнити зміст понять «освітні запити» та «освітні потреби» як системоутворюючих у новій парадигмі післядипломної педагогічної освіти та окреслити модель проектування навчальних курсів для педагогічних працівників на основі їх вивчення та аналізу.

Постановка проблеми. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників широко дискутується в українському науковому просторі. Увага дослідників сконцентрована на змісті, формах, методах та засобах розвитку професійної компетентності. Її окремих складових: проблемах розроблення та впровадження у навчальний процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників освітніх програм.

Корнілова Т.Б. [1] розглядає освітні програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників як «нормативні документи для організації освітнього процесу для певної категорії слухачів, де професійний стандарт - затверджені в установленому порядку вимоги до кваліфікації працівників, їх компетентностей, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій». Послідовність розроблення освітніх програм, запропонована авторкою, передбачає врахування суспільної потреби щодо розроблення та запровадження нової освітньої програми. Разом з тим, дослідження, що присвячені обґрунтуванню моделі проектування змісту навчальних курсів на основі аналізу освітніх потреб педагогічних працівників, не отримали поширення. Причини такого явища можуть бути як складність та недостатня визначеність феноменів «освітні запити» та «освітні потреби», їх міжпредметний та метапредметний характер, складність у вивченні тощо. При обґрунтуванні такої моделі необхідно також враховувати, що освітні потреби окремих педагогічних працівників та колективів навчальних закладів не завжди збігаються. Крім того, на ці потреби впливають тип навчального закладу, локальні умови його функціонування та особливості учнівського контингенту.

Проблема потреб в освіті вивчається насамперед в контексті соціології та філософії освіти. Освітні потреби, згідно «Модельного закону про освіту дорослих», визначаються як «масштаб, характер та ступінь зацікавленості в тих чи інших освітніх послугах з боку суспільства в цілому, територіальних громад, підприємств та організацій, окремих громадян та їх об'єднань» [2].

Поняття «освітні запити» та «освітні потреби» часто використовується як синоніми, однак в окремих дослідженнях відслідковуються певні відмінності у їх використанні. На думку Є.Г.Корольової, освітні запити - це «потреби різних груп населення в освітніх послугах для вирішення конкретних проблем, пов'язаних з перепідготовкою, підвищенням кваліфікації, вихованням дітей, збереженням здоров'я, саморозвитком». [3].

Порівняння визначень спонукало до уточнення змісту понять масштаб, характер та ступінь зацікавленості як основних ознак феномену «освітні потреби». В межах даного дослідження «масштаб зацікавленості» розуміється як співвідношення між зацікавленими та незацікавленими представниками цільової аудиторії.

Характер зацікавленості реалізується в усвідомленні кінцевої мети і дає відповідь на запитання: «З якою метою потрібні нові знання?» Якщо за основу (в найбільш загальному вигляді) брати Рамку безперервного професійного розвитку вчителів, яку розроблено у спільному проєкті Британської Ради та Міністерства освіти України, то такими відповідями мають бути «для загального ознайомлення», «для активного застосування в професійній педагогічній діяльності», «для створення нового знання/ експертизи», що в цілому відповідає задекларованому підходу до професійного розвитку вчителя від новачка до експерта.

Більш складним видається визначення ступеню зацікавленості педагогічних працівників, адже ця активно-діяльнісна соціологічна характеристика передбачає здійснення певних кроків по реалізації зацікавленості – ознайомлення із загальною інформацією, порівняння інформації про різні курси, пошук кращого навчального курсу, ухвалення рішення тощо.

На наш погляд, відбулось змішування сутності понять «потреби» та «запити», оскільки потреба є об'єктивно існуючою реальністю, що виявляється в відсутності або недостатності наявних інструментів для вирішення конкретної проблеми, а проаналізовані нами масштаб, характер та ступінь зацікавленості однозначно реалізуються в запитах на той чи інший навчальний курс і носять суб'єктивний та персоналізований характер. Така диференціація дозволяє відокремити освітні запити та освітні потреби і розглядати їх в подальшому як самостійні феномени та, відповідно, обирати різні стратегії їх врахування в процесі формування навчального контенту, орієнтованого на окреслену цільову аудиторію – педагогічних працівників.

Визначення чинників, що впливають на формування змісту навчальних курсів (модулів) на макро- (державна політика и технологічний розвиток суспільства); медіум- (локальні особливості діяльності педагогічного колективу) і мікрорівнях (особистий рівень професійної компетентності педагогічних працівників, напрям та темпи її розвитку), сприяє створенню компетентнісної моделі навчального курсу, яка

враховує особливості професійної діяльності педагогічних працівників на конкретному робочому місці і дає відповідь на запитання «Чому саме навчати?» кожного окремого фахівця, визначає вимоги до тематичної (проблемної) організації змісту навчання, попередньо визначає способи організації взаємодії учасників навчальної групи.

Одним із провідних завдань дослідно-експериментальної роботи на тему «Програма професійного розвитку педагогічного персоналу закладу освіти» є розробка такої технології проектування навчальних курсів, яка б враховувала вплив вказаних чинників та забезпечувала підвищення конкурентоспроможності кожного окремого фахівця на ринку праці. Навчальні курси, зміст яких роблений як на замовлення педагогічних колективів навчальних закладів, так і відповідно до визначених освітніх потреб та запитів окремих педагогічних працівників, можуть бути реалізовані в межах накопичувальної моделі підвищення кваліфікації

В процесі реалізації програми експерименту визначено способи вивчення освітніх запитів та освітніх потреб педагогічного персоналу; принципи формування групи розробників навчального курсу, механізм розробки, реалізації та оцінювання ефективності навчальних курсів; принципи обліку бюджету часу в залежності від ролі, яку бере на себе кожен окремих педагогічний працівник. Вказані рішення стали складовими технології проектування програми професійного розвитку педагогічного персоналу закладу освіти та презентовані у серії публікацій в Україні та за її межами.

Висновки. Експеримент, що проводиться Інститутом післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка в 20 закладах загальної середньої освіти міста Києва, доводить ефективність розробленої технології визначення освітніх запитів та потреб педагогічних працівників та моделі проектування освітніх програм та навчальних курсів на їх основі. Окремі технологічні рішення активно впроваджуються не лише в систему діяльності Інституту, а й пропонуються зацікавленим сторонам як основа для організації співпраці, прикладом якої може стати спільна діяльність Інституту та НМЦ управління освіти, молоді та спорту м. Олександрія (Кіровоградська область).

Література

1. Корнілова Т.Б. (2017) Освітні програми в закладах післядипломної педагогічної освіти// Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології» 28 квітня 2017 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ppo.mk.ua/mod/page/view.php?id=3545> (15.03.2018).
2. Модельный закон об образовании взрослых. (1997) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_e58 (15.03.2018).
3. Корольова Е. Г. (2015). Образовательные запросы и профессиональный опыт взрослых как условие организации их обучения. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/obrazovatelnye-zaprosy-i-professionalnyy-opyt-vzroslykh-kak-uslovie-organizatsii-ih-obucheniya>. (15.03.2018).

Початкова школа

С.Лавінюкова

Впровадження спадщини В.О.Сухомлинського через використання міжпредметних зв'язків

Для сучасного етапу реформування української національної школи характерним є ускладнення змісту освіти, зростання обсягу інформації та зменшення часу, відведеного для її засвоєння. Сьогодні розвиток освіти як системи повинен реалізовуватися через системні знання, що є необхідним для формування цілісного, системного мислення. Ці знання можуть бути отримані на основі інтеграції гуманітарних і природничо-математичних дисциплін, які мають орієнтуватися на світовий рівень розвитку науки. Такий підхід сприяє формуванню уявлень про людину і світ.

Ідея об'єднати в одному уроці декілька різних поглядів, підходів до однієї теми не є новою. Ян Амос Коменський в своїх працях акцентував увагу на необхідності «завжди і всюди брати разом те, що пов'язане одне з одним». Необхідність інтегрованого підходу до організації навчально-виховного процесу великий дидакт пояснював таким чином: «Всі знання виростають з одного коріння – навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках».

У Педагогічному словнику міжпредметні зв'язки тлумачаться як «дидактичний засіб, який передбачає комплексний підхід до формування й засвоєння зв'язків між предметами для поглиблення, всебічного розгляду найважливіших понять, явищ». В Українському педагогічному словнику міжпредметні зв'язки — це «взаємне узгодження навчальних програм, зумовлене системою наук і дидактичною метою».

Ідея реалізації міжпредметних зв'язків – важливий фактор, що сприяє підвищенню якості навчально-виховного процесу у початкових класах. Розглядаючи формування навчально-пізнавальної культури молодших